

Idrottsrörelsens framväxt

Frågan om idrottens ursprung och primära drivkrafter är föremål för skilda uppfattningar. Flera idrottsgrenar kan härledas till det fysiska arbetslivets moment. Idrottsutövandet har kunnat beläggas i varje samhälle av någon civilisationsgrad i Europa. Som främsta exempel står de gamla grekerna och deras kroppsövningskultur som utövades på välordnade idrottsplatser, med bland annat de första olympiska spelen 776 före Kristi födelse. Men det finns dokumentationer som säger att det hela började tidigare. Den minoiska kulturen på Kreta hade redan ett par tusen år före Kristi födelse väl utbyggda stadionanläggningar för bland annat friidrott.

Om vi tidsmässigt tar ett jättekliv framåt så förändrades synen på relationen kropp och själ med kristendomens inträde, till kroppens nackdel. Idrottslekar kom genom kyrkans influens under några århundraden att betraktas som onyttiga och förkastliga. Hoppas vi återigen framåt i tiden och landar kring sekelskiftet 1800 så kan vi se att idrottsintresset i Sverige ökade, både i teori och i praktik. Vetenskapsakademin pläderade 1794 för nyttan av idrottslig aktivitet och i Lund framlades flera avhandlingar om kroppsövningens värde. Under den här perioden bildades de första idrottsföreningarna i landet och ett flertal tävlingar arrangerades. Under 1800-talets början startades ett statligt institut för idrottslig lärarutbildning i Lund och i slutet av seklet bildades flera gymnastikföreningar i landet. Linggymnastiken, som byggde på rationella och vetenskapliga kunskaper i anatomi och fysiologi, började bli ett begrepp. Denna form av gymnastik, organiserade kroppsövningar för att främja moral och tankekraft, exporterades till stora delar av världen och var under en period kring sekelskiftet 1900 Sveriges största kulturexport.

Sveriges omdaning från agrar- till industrisamhälle innebar att det sociala livet omstöptes. Utvecklingen från ruralt till urbant liv innebar att människor fick mer fritid, därigenom fick idrottandet lättare fäste i de breda samhällslagren. Det var under epoken 1900 – 1920 som idrotten blev en folkrörelse. De andra arbetar- och folkrörelserna ställde sig i början fientliga till idrotten eller ”sportfäneriet” som belackarna valde att kalla den. Från våren 1909 kunde man notera en växande opinion mot idrotten. Stämningen var ibland hätsk och avvisande, vilket exemplifieras av följande insändare skriven av en upprörd men engagerad man 1909:

”Jag anser att den organiserade idrotten står hindrande för arbetarklassens frammarsch och speciellt för den socialdemokratiska ungdomsrörelsens tillväxt, enär den försöfvar ungdomen och tar bort intresset för samhällliga spörsmål. Ungdom! Upp till kamp mot den organiserade idrottsrörelsen och sportfäneriet.”

Detta var en inställning som vid denna tid delades av de flesta ledande socialdemokrater och socialister. Ingen var positiv till idrotten, den ansågs ta bort krafter från den andliga bildningen, den fick inte rycka bort ungdomen från studiecirklar och organisationsarbete! Det var inte arbetarrörelsens sak att syssla med idrott. Anledningen till denna skepsis mot idrottsrörelsen låg i dess förbindelse med militärer och företag vilka ansågs försena arbetarnas befrielsekamp genom att medvetet splittra deras intressen.

Fram till 1930 tillkom de flesta idrottsplatser på privata initiativ. När den offentliga sektorn började expandera, knöts idrotten och idrottsbyggandet till dess intressesfär. Speciellt under krisåren på 1930-talet byggdes många idrottsplatser inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Idrottsrörelsens villkor ändrades radikalt i mitten av 1900-talet. Några år efter andra världskriget ökar intresset från stat och kommun att medverka till idrottens aktiviteter och utveckling. Det allmänna får upp ögonen för idrottens sociala betydelse. Medel för anläggningsbyggen och för ekonomisk hjälp till klubbar blir alltmer självklara utgiftsposter i statens och kommunernas budget.